

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра англійської філології та світової літератури
імені професора Олега Мішукова

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ІНТЕРВ'Ю В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ
УЧНІВ ЛЦЕІВ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ГОВОРІННЯ

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: здобувачка 2 курсу 08-251М групи
Спеціальності 014 Середня освіта
Спеціалізації 014.021 Англійська мова та
література
Освітньо-професійної програми «Середня
освіта (англійська мова та література)»
Суміна Анна Альбертівна

Рецензент: кандидатка педагогічних наук,
учителька англійської мови Академічного
лицею ім. О.В. Мішукова
Херсонської міської ради
при Херсонському державному університеті
Колкунова Вікторія Володимирівна

Херсон – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти використання методу інтерв'ю в процесі навчання учнів ліцеїв англійськомовного говоріння	8
1.1. Метод інтерв'ю в сучасній методиці викладання іноземних мов	8
1.2. Теоретичні основи навчання іншомовного говоріння учнів 9-11 класів	15
РОЗДІЛ 2. Методика застосування методу інтерв'ю на уроках англійської мови в ліцеї.....	26
2.1. Етапи застосування методу інтерв'ю на уроках англійської мови в 9-11 класах.....	26
2.2. Методичні рекомендації з навчання англійськомовного говоріння учнів ліцеїв шляхом використання методу інтерв'ю	35
ВИСНОВКИ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46

ВСТУП

Одним із найпопулярніших і найрезультативних підходів у навчанні іноземної мови вважається комунікативний підхід. Використовуючи в рамках цього підходу відповідні методи і прийоми навчання, можна досягти високого рівня володіння іноземною мовою.

Комунікативний підхід у навчанні іноземної мови виник у Великобританії в 1970-х роках у відповідь на запит суспільства щодо практичного володіння мовою як засобом комунікації. Головна мета такого підходу – формування комунікативної компетенції учнів. Під цим терміном прийнято розуміти «майстерність реалізовувати спілкування за допомогою мови, тобто передавати думки і обмінюватися ними в різних життєвих ситуаціях в процесі взаємодії з іншими учасниками спілкування, ... вибираючи комунікативну поведінку, адекватну автентичній ситуації спілкування» [9, с. 45].

Особливе місце у процесі навчання діалогічного мовлення займають рольові ігри, типи яких добираються в залежності від цілей навчання та особливостей вивчення певних тем. Учитель може обрати ігри-обмін інформацією, ігри на основі сценарію, ігри, спрямовані на підтримку і розвиток міжособистісних відносин. Предметом уваги вчителя на уроці має бути не тільки опанування учнями знаннями, вміннями й навичками, а й навчання самовираження в процесі іншомовної комунікації. Досягненню цієї мети сприятимуть використання техніки дискусії або оповіді, проектної методики та методу інтерв'ю.

Інтерв'ю – це метод навчання говоріння, який досі не набув широкого поширення серед практикуючих учителів, але який має великий потенціал. Застосування методу інтерв'ю на уроках іноземної мови відбувається у рамках комунікативного підходу та має відповідати головній меті навчання іноземним мовам.

Навчання іноземної мови в рамках комунікативного підходу є предметом вивчення в роботах С. Ніколаєвої, Є. Пассова, О. Солововой, Р. Мільруда та ін. Інтерактивним методам навчання присвячено дослідження О. Пометун, Н. Пироженко, Л. Глушок та ін. Методичні основи використання методу інтерв'ю на уроках іноземної мови обґрунтовано в працях О. Бірюкової, С. Копитько, І. Баканової, Є. Патрікеєвої та ін.

Актуальність роботи визначається по-перше, недостатньою розробленістю проблеми використання методу інтерв'ю на уроці іноземної мови, а по-друге, нагальною потребою у пошуку ефективних комунікативних та інтерактивних методів для підвищення результативності навчання ліцеїстів англійськомовного говоріння.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Тема й зміст дослідження мають безпосередній зв'язок із темою науково-дослідної роботи кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова Херсонського державного університету «Вплив лінгвальних та екстралінгвальних чинників на формування фахівця з іноземних мов у сучасному мультикультурному просторі» (номер держреєстрації 0117U003763).

Мета роботи – дослідити особливості використання методу інтерв'ю на уроці англійської мови як засобу розвитку навичок говоріння в учнів 9-11 класів ліцею.

Завдяки поставленій меті передбачається розв'язання таких **завдань**:

- 1) уточнити зміст поняття «метод інтерв'ю» у рамках методики навчання іноземних мов;
- 2) з'ясувати типи інтерв'ю, що застосовуються в навчальних цілях;
- 3) визначити основи навчання іншомовного говоріння учнів 9-11 класів;

4) описати етапи застосування методу інтерв'ю на уроках англійської мови в 9-11 класах;

5) створити методичні рекомендації з навчання англійськомовного говоріння учнів ліцеїв шляхом використання методу інтерв'ю.

Об'єктом дослідження постає процес навчання іноземної мови учнів ліцеїв.

Предметом дослідження виступає способи застосування методу інтерв'ю на уроках англійської мови з метою навчання ліцеїстів англійськомовного говоріння.

Методи, які були використані в ході дослідження:

- методи аналізу і синтезу при доборі інформації;
- описовий метод (для опису розроблених інтерактивних вправ);
- метод спостереження (для дослідження настрою, поведінки та вмотивованості ліцеїстів при використанні запропонованих вправ у ході виробничої практики).

Наукова новизна одержаних результатів визначається у розробці системи вправ з формування комунікативної компетентності в говорінні в учнів ліцеїв шляхом використання методу інтерв'ю.

Практичне значення роботи зводиться до того, що результати дослідження можуть використовуватися в ході викладання курсу «Методика навчання англійської мови у закладах загальної середньої освіти», для написання кваліфікаційних або курсових робіт, а також у практиці викладання англійської мови в ліцеї.

Апробація кваліфікаційної роботи здійснена під час виступів з доповідями на засіданнях кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова. Окремі положення кваліфікаційної роботи висвітлено у наукових публікаціях «Інтерв'ю як метод навчання іноземної мови» («Магістерські студії», Херсон, 2021 р.)

та «Формування комунікативної компетентності на уроках англійської мови з використанням прийому інтерв'ю» (тези за результатами участі у ІХ міжнародній науково-практичній конференції «Problems and tasks of modern science and practice», Франція, 2021 р.).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ІНТЕРВ'Ю В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УЧНІВ ЛІЦЕЇВ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ГОВОРІННЯ

1.1. Метод інтерв'ю в сучасній методиці викладання іноземних мов

Інтерв'ю проводиться за допомогою формату діалогу, який має на увазі передбачене володіння учасниками певними мовними стратегіями і в якому присутні всі відзначені Е. Пассовим [15; 16] ознаки говоріння як виду діяльності.

Спробуємо дати своє робоче визначення інтерв'ю. *Інтерв'ю* – це ігрове комунікативне завдання / вправа, що здійснюється в формі діалогу або полілогу, беручи за основу певний сюжет в рамках теми, що досліджується, яка передбачає поділ ролей (інтерв'юєр/и та інтерв'ююваний / ні) з подальшою самостійною підготовкою до виконання ролей та вправа, яка спрямована на утворення мовних функцій, що дозволяють учням отримати навички, які будуть необхідні в ситуації реального спілкування.

Під час *інтерв'ю* учні опановують нові види діяльності, учні одержують можливість самостійно реалізуватися, навчаються спілкуватися: виражати і захищати свою точку зору, задавати питання і відповідати на них, вислуховувати критичні зауваження у свою адресу і, в свою чергу аналізувати думку співрозмовника або партнера. *Інтерв'ю* вважають формою рольової гри, а гра завжди буде цікавою учням будь-якого віку; завдяки грі полегшується засвоєння нових знань і умінь, створюється більш зручні умови для співпраці учасників, дозволяє отримати новий корисний досвід [1].

Інтерв'ю дозволяє викладачеві можливість виявити «сильні» та «слабкі» місця учнів, визначити лідерів і тих учнів, які мають проблеми при виконанні завдання.

Прийом інтерв'ю – вербально-комунікативний прийом, що полягає в проведенні розмови між *інтерв'юєром* і *суб'єктом* по заздалегідь розробленим планом.

Прийом *інтерв'ю* відрізняється суворою організованістю і нерівноцінністю функцій співрозмовників: *інтерв'юєр* ставить запитання суб'єкту, при цьому він не веде з ним активного діалогу, не висловлює свої думки і відкрито не виявляє своєї особової оцінки відповідей суб'єкта або запитань.

Існують різні класифікації інтерв'ю, проаналізувавши і вивчивши їх, ми спробували створити більш повну класифікацію. Які ж види інтерв'ю існують?

Види інтерв'ю:

1. *За ступенем формалізації.*

- *Стандартизоване, або формалізоване, інтерв'ю.* (В такому інтерв'ю заздалегідь визначені формулювання питань і задана послідовність).
- *Вільне або нестандартизоване інтерв'ю.* (За таким видом інтерв'ю інтерв'юєр слідує лише загальному плану, сформульованому відповідно до завдань дослідження, задаючи питання по ситуації. Завдяки своїй гнучкості розташовує до кращого, в порівнянні зі стандартизованим інтерв'ю контакту між інтерв'юєром і респондентом.)
- *Напівстандартизоване, або сфокусоване, інтерв'ю.* (При проведенні даного виду інтерв'ю інтерв'юєр керується переліком як гостро необхідних, так і можливих питань.

2. *За стадією аналізу / дослідження.*

- *Попереднє або первинне інтерв'ю* (застосовується на етапі пілотажного аналізу).
- *основне інтерв'ю* (застосовується на стадії збору головних відомостей).
- *контрольне інтерв'ю* (використовується для перевірки спірних результатів і для доповнення банку даних).

3. За кількістю учасників.

- *індивідуальне інтерв'ю* (вид інтерв'ю, де участь беруть лише кореспондент і респондент).
- *Колективне (групове) інтерв'ю* (інтерв'ю, де приймають участь більше двох осіб).
- *масове інтерв'ю* (вид інтерв'ю, в якому приймають участь особи від 100 до 1000 респондентів. Здебільше використовується в соціології).

Ми бачимо, читаємо і слухаємо інтерв'ю кожен день. На уроках іноземної мови використання інтерв'ю необхідно для створення ситуацій, подібних реальним, тому що воно розвиває навички та вміння *читання, говоріння, аудіювання та письма*.

Говоріння відноситься до продуктивних видів мовленнєвої діяльності. Професор Р. К. Міньяр-Білоручев виділяє три різновиди говоріння: неварійоване, варійоване, вільне. Під неварійованим говорінням розуміється відтворення готових фраз, варійоване говоріння має на увазі комбінування клішованих оборотів, вільне говоріння передбачає самостійну продукцію мовних творів [12, с. 22].

Формування вміння продукувати власне усне мовлення в *монологічній та діалогічній формах* [8].

Досягненню зазначеної мети найкращим чином сприяють так звані інтерактивні методи навчання, що набирають все більшої популярності завдяки різноманіттю форм, ефективності та очевидній

результативності. Інтерактивне навчання (від англійських слів *inter* «взаємний» і *act* «діяти») – це спеціальним чином організоване діалогове спілкування, що дозволяє, на думку Н. Суворової, вирішувати цілий ряд завдань: воно розвиває *комунікативні вміння і навички*, допомагає встановлювати емоційний контакт між учнями, привчає працювати в команді і прислухатися до чужої думки [20,24].

Вчителі-практики встигли накопичити достатньо багатий досвід організації «багатосторонньої» мовленнєвої взаємодії на уроці іноземної мови, що залучає всіх учнів. Огляд найбільш популярних *інтерактивних методів* навчання іноземних мов представлений, наприклад, в статті таких авторів, як Т. Хільченко та Ю. Оларь. Автори докладно описують суть таких прийомів, як «*карусель*», «*мозковий штурм*», «*ментальна карта*», «*броунівський рух*», «*ажурна пилка*» [21, 24, 25].

Інтерактивними є також такі складні заходи, як *конференції, дискусії, рольові ігри, дебати*. В рамках справжньої статті увагу авторів сконцентровано на інтерв'ю як метод навчання говорінню учнів старших класів ліцею [7].

І. Колесникова та О. Долгіна дають таке визначення інтерв'ю: «комунікативна вправа, яка спрямована на розвиток експресивного усного мовлення, різновид бесіди, частіше у вигляді рольової гри, де один з учасників виконує роль людини, яка бере інтерв'ю з метою дізнатися якомога більше інформації у одного або декількох учнів в ролі беруть інтерв'ю» [2, с. 274].

С. Копитько відносить інтерв'ю до групи *інтерактивних позааудиторних форм навчання*, і більш конкретно – до соціальних проектів (це може бути участь в змаганнях, переглядах і обговореннях фільмів і вистав, відвідування виставок). «Інтерв'ю, - зазначає автор, - гарантує високу мотивацію учнів, слугують зміцненню та розширенню їх знань, розвитку індивідуальності, комунікативності, толерантності» [8, с. 110-111].

Урок-інтерв'ю – це досить складна форма організації навчального процесу, що дозволяє реалізувати комунікативний підхід до навчання іноземної мови. Однак це саме та форма, яка дає можливість наблизити процес навчання до умов реального спілкування і, висловлюючись словами Р. Мільруд, підготувати учнів до «практичного використання спілкування іноземною мовою» [14, с. 7].

Оскільки *інтерв'ю* – це форма діалогової мовної взаємодії, природно зробити висновок, що йому властиві **характеристики діалогічного мовлення:**

- ситуативність (прихильність до певної ситуації);
 - реактивність (переважне використання готових фраз, реплік-реакцій і ситуаційних кліше);
 - полі тематичність;
 - частий перехід з однієї теми на іншу;
 - недомовленість;
 - постійна спрямованість до партнера;
 - переважні вирази згоди для підтримки розмови;
 - значна роль інтонації;
 - еліптичності;
 - використання мовних кліше;
 - загальний розмовний стиль;
 - використання невербальних засобів спілкування (міміки, жестів)
- [2, с. 199].

Як вправа, що розвиває комунікативні навички та вміння, інтерв'ю може мати такі різновиди:

1) *Guided interview* (кероване інтерв'ю) – інтерв'ю з заздалегідь підготовленим списком питань (*interview schedule*). Зазвичай інтерв'юер по ходу інтерв'ю записує відповіді на поставлені їм запитання;

2) *Focused interview* (сфокусоване інтерв'ю) – інтерв'ю, зосереджене на одній темі (або на одному з її аспектів), проблеми або ситуації. Інтерв'ю береться у кількох осіб, кожен з яких висловлює свою точку зору, ставлення або оцінку. Між інтерв'юйованими можуть бути розподілені ролі;

3) *Depth interview* (глибинне інтерв'ю) – розширене інтерв'ю, що зачіпає ціле коло питань з метою отримати якомога більше інформації» [10, с. 274].

Вибір виду інтерв'ю обумовлений конкретними цілями, які ставить учитель, орієнтуючись насамперед на реальні можливості учнів, на рівень володіння ними мовою і на особливості досліджуваної теми.

С. Копитько зазначає, що **за змістом** прийнято виділяти:

- 1) *документальні інтерв'ю*;
- 2) *інтерв'ю думок*.

Мета *документальних інтерв'ю* – вивчення подій минулого, уточнення фактів. *Інтерв'ю думок* має на меті дізнатися думку респондента (інтерв'юйованої особи) з конкретного питання, а точніше – виявити його судження, погляди, оцінки та ін. [8, с. 111]. У ситуації в класі, мабуть, доцільніше провести інтерв'ю думок, яке дозволить учням висловити свою точку зору на заявлену проблему і в той же час дізнатися, що про цю ж проблему думають їхні товариші.

Інтерв'ю, що організовується в навчальних цілях, можна вважати, як було зазначено вище, варіантом рольової гри. З даним інтерактивним методом інтерв'ю об'єднують наступні **структурні компоненти**, які виділяються, наприклад, Г. Діомідовою:

- 1) ролі, взяті на себе учнями (інтерв'юєр і ті, в кого беруть інтерв'ю);
- 2) гральні дії як спосіб реалізації даних ролей;
- 3) використання предметів в ігровій формі;
- 4) правдиві відносини між граючими;

5) наявність сюжету [10. с. 110].

Інтерв'ю може проводитися в такій формі: один з учнів готується по заданій темі (наприклад, він виступає в ролі знаменитості або запрошеного експерта). Решта становлять питання (граючи роль журналістів на прес-конференції). Підготовка до інтерв'ю – прекрасна можливість відпрацювати різні *типи питань* (спеціальних, загальних, альтернативних, розділових), потренуватися в застосуванні перепитів (як відомо, є при реальному спілкуванні сигналами того, що вас слухають, і допомагають підтримувати бесіду), навчитися використовувати мовні кліше, продемонструвати володіння граматикою і лексикою. За всіма своїми параметрами урок-інтерв'ю – це інтенсивна мовна практика, що дає можливість вивчати мову осмислено [5, с. 128].

Урок в форматі інтерв'ю відповідає всім *принципам комунікативно орієнтованого навчання* іноземних мов, про які пише Р. Мільруд:

- 1) ситуативність;
- 2) колективна взаємодія;
- 3) життєва орієнтація навчання, відповідність завдань мовномисленнєвої діяльності;
- 4) залучення в мовномисленнєву діяльність;
- 5) особистісно-орієнтована самотійна робота [14, с . 7-8].

Вважаємо, що найбільш важливими **прийомами**, в яких дані принципи реалізуються при підготовці і проведенні інтерв'ю, є:

- прийом рольового спілкування;
- прийом формування орієнтовної здібності учнів і прийом навчання мовній взаємодії [14, с . 5-12].

Підсумовуючи вищесказане, зазначимо, що інтерв'ю як комунікативний метод навчання іноземної мови в старшій школі має ряд переваг перед іншими методами навчання, оскільки:

1. безпосередньо сприяє формуванню навичок комунікації;

2. не має вікових та тематичних обмежень;
3. як різновид рольової гри, дозволяє активізувати раніше вивчену лексику будь-якому етапі навчання;
4. допомагає респонденту повідомляти наявні в нього знання в усній монологічній формі;
5. сприяє розвитку навичок логіко-сислової організації висловлювання як кореспондента, так і респондента;
6. відносно простий (в організаційному плані) у застосуванні під час уроків іноземної мови;
7. сприяє залученню до бесіди (участі в діалозі) пасивних учнів, яким може дістатися роль як кореспондента, так і респондента;
8. відповідає нагальним пізнавальним потребам учнів, оскільки питання до інтерв'ю складаються самими учнями, виходячи з їх вікових та інтелектуальних можливостей;
9. сприяє отриманню учнями нових знань, адже в ході підготовки відповідей на запитання, що навчаються, іноді задіяють додаткові джерела інформації та допомоги, крім наявних знань або інформації з підручника;
10. розвиває у учнів такі функції саморегуляції, як критичне мислення, уява, увага, пам'ять.

Таким чином, метод інтерв'ю дозволяє учням здійснювати ефективну мовленнєву взаємодію в рамках конкретної комунікативної ситуації, оскільки процес навчання стає моделлю реального процесу комунікації.

Отже, у методиці під поняттям інтерв'ю розуміють комунікативну вправу, яка спрямована на розвиток експресивного усного мовлення учнів, тобто різновид бесіди, який часто відбувається у формі рольової гри, в якій один із учасників грає роль інтерв'юера з метою отримати інформацію в одного або кількох учнів, де вони виступають у ролі респондентів. Розглядаючи процедуру проведення інтерв'ю як

ситуативно-варіативну вправу, що передбачає створення можливостей для багаторазового повторення мовного зразка в умовах, максимально наближених до реального спілкування, з його ознаками – емоційністю, спонтанністю та цілеспрямованістю мовного впливу, можна зробити висновок про важливий навчальний потенціал методу інтерв'ю. Необхідно зауважити на тому, що метод інтерв'ю в сучасній методиці викладання іноземних мов має значну цінність завдяки тому, що інтерв'ю як інтерактивний метод являє собою одну з форм *рольової гри*, в якій реалізується діалогічне спілкування. Саме через орієнтованість прийому інтерв'ю на формування комунікативної компетентності за допомогою комунікативних та інтерактивних методів, він, за правильної організації стає одним з найефективніших способів розвитку говоріння на старшому етапі навчання у ліцеї.

Крім того, варто зазначити такі існуючі види інтерв'ю:

1. за ступенем формалізації (стандартизоване, або формалізоване, інтерв'ю; вільне або нестандартизоване інтерв'ю та напівстандартизоване, або сфокусоване, інтерв'ю).
2. за стадією аналізу / дослідження (попереднє або первинне інтерв'ю; основне інтерв'ю; контрольне інтерв'ю).
3. за кількістю учасників (індивідуальне інтерв'ю; колективне (групове) інтерв'ю; масове інтерв'ю).

Метод інтерв'ю як вправа, що розвиває комунікативні навички та вміння виокремлює й такі різновиди інтерв'ю як: кероване інтерв'ю, сфокусоване інтерв'ю та глибинне інтерв'ю. Говорячи про види інтерв'ю **за змістом** прийнято виділяти: *документальні інтерв'ю; інтерв'ю думок.*

1.2. Теоретичні основи навчання іноземного говоріння учнів 9-11 класів

Однією з головних цілей у викладанні іноземних мов є формування *комунікативної компетенції* учнів.

Комунікативна компетенція формується в процесі спілкування, тому навчання іноземної мови має будуватися з урахуванням всіх аспектів говоріння. Є. Пассов розрізняє говоріння як засіб спілкування, як діяльність і як продукт.

При цьому говоріння як діяльність характеризується такими **ознаками**, як:

- 1) вмотивованість (завжди є мотив для спілкування);
- 2) активність (прояв ставлення мовця/слухача до навколишньої дійсності);
- 3) цілеспрямованість (будь-яке висловлювання має якусь мету: переконати, підтримати, викликати співчуття та ін.);
- 4) зв'язок з діяльністю (облік всього контексту діяльності людини, що в свою чергу визначає відбір і організацію мовного матеріалу);
- 5) зв'язок з комунікативною функцією мислення (необхідність вирішувати комунікативні мовно завдання);
- 6) зв'язок з особистістю (облік всіх компонентів особистості);
- 7) ситуативність (співвіднесеність мовних одиниць з основними компонентами процесу спілкування);
- 8) евристичність (непередбачуваність мовних дій в ситуації спілкування);
- 9) самостійність (уміння промовистою самостійно складати програму висловлювання, не звертаючись до опор і схемами); темп (синтагматичний висловлювань).

У «Настільній книзі викладача іноземної мови» наведено рекомендації з навчання говоріння в його діалогічній формі, узагальнені

і систематизовані провідним експертом секції сучасних мов Ради Європи Джо Шейлз (Sheils) [3, с. 3].

Говорінню як продукту притаманні свої особливості:

- 1) структурність;
- 2) продуктивність;
- 3) логічність;
- 4) інформативність;
- 5) виразність [15, с. 6-26].

В рамках комунікативного підходу пропонується використовувати такі *прийоми*:

- 1) спілкування в рамках певного контексту;
- 2) складання діалогу з розрізнених реплік;
- 3) наповнення та завершення діалогу;
- 4) покрокове складання діалогу;
- 5) складання діалогів по опорним сигналам;
- 6) письмове складання діалогів.

Комунікативна компетенція являє собою придбану в процесі природної комунікації або спеціально організованого навчання особливу якість мовної особистості, що складається з декількох *складових*, в числі яких можна виділити:

- мовну компетенцію;
- предметну компетенцію;
- лінгвістичну компетенцію;
- прагматичну компетенцію.

До *мовної компетенції* відносять знання одиниць мови, а також правила їх логічною і послідовною зв'язку між собою. Вона об'єднує в собі два ключових лінгвістичних поняття – *мова* і *мовлення*. *Предметна компетенція* формується на базі освоєння людиною предметів навколишнього світу, допомагаючи сформувати власну картину

сприйняття. *Лінгвістична компетенція* трактується в сучасній методиці як «знання системи мови та правил оперування мовними засобами в процесі мовної діяльності» [13. с. 351].

Вважається, що *лінгвістична компетенція* – це термін, який можна в повній мірі віднести лише до тих людей, які професійно займаються мовознавством і, зокрема, лінгвістикою як наукою. *Прагматична компетенція*, в свою чергу, обумовлює можливість використання в контексті реального спілкування тих, що підходять за змістом і по граматиці мовних засобів.

Особливе місце в питанні формування комунікативної компетенції особистості займає *комунікативний підхід* в навчанні.

Варто відзначити, що комунікативний метод вперше з'явився у Великобританії в 1960-70-х. Саме в цей історичний період англійська мова поступово ставала ключовою ланкою міжнародного спілкування. У процесі комунікації представники більшості країн прийшли до усвідомлення того, що традиційні методики навчання іноземним мовам (наприклад, аудіо-лінгвальний та перекладний методи) практично втратили свою лінгвістичну значимість та інтерес для учнів. Викладачі все рідше отримували від своїх учнів запит на отримання глибинних знань, що включають в себе різні деталі і тонкощі мови. Учні, в свою чергу, все частіше хотіли використовувати іноземну мову на практиці, прагнучи перетворити його в основний засіб досягнення своєї мети – можливості спілкуватися з представниками інших країн для отримання нових знань і обміну соціокультурним досвідом [3].

Саме тому згодом експертами з Ради Європи була продумана і створена нова система викладання іноземних мов, яка лягла в основу комунікативного методу, що набирає на сьогоднішній день все більшу і більшу популярність. Звичайно, з плином часу ця система зазнала ряд істотних змін. Але незмінним залишилося її «ядро» – особистісно-орієнтований підхід до навчання іноземної мови, який зводиться до

необхідності підлаштовуватися під фізичні, психоемоційні, інтелектуальні можливості учнів, а також під специфічні цілі і умови, в яких відбувається навчання англійській мові.

Формування і розвиток *комунікативної компетенції* учня при вивченні іноземної мови – це найбільш складний аспект педагогічної діяльності будь-якого вчителя.

У процесі навчання вчитель може зіткнутися з різноманітними проблемами і практичною необхідністю відповісти на певну кількість питань. Що може зробити вчитель, щоб залучити учнів в розмову іноземною мовою? Як відпрацьовувати навички говоріння, якщо клас складається з 20 або 30 учнів? Як правильно реагувати на помилки, які навчаються допускають під час розмови? Як залучити в розмову тих учнів, які не люблять говорити навіть на рідній мові? Яка роль вчителя в процесі формування навичок говоріння на уроках іноземної мови?

Перш за все, слід зауважити та зазначити те, що як в учнів, так і у вчителів існують певні уявлення про вивчення іноземної мови, в деяких випадках навіть стереотипні, наприклад:

- 1) ефективне навчання усного мовлення можливо тільки в країні мови, що вивчається, але не в рамках шкільних або університетських занять;
- 2) в аудиторних умовах неможливо створити природну ситуацію спілкування;
- 3) іноземна мова в житті і іноземну мову на занятті істотно розрізняються;
- 4) граматику є первинною: щоб навчитися говорити, потрібно спочатку освоїти граматику.

Слід наголосити, що вивчення мови може бути:

- керованим (*tutored language acquisition*);
- некерованим (*untutored language acquisition*).

Під некерованим вивченням мови мається на увазі *ситуативне навчання* [22, с. 90].

Як правило, це відбувається в країні мови, що вивчається і освоєння іноземної мови проходить в умовах реальної життєвої ситуації. У разі *керованого вивчення* мови процес навчання заздалегідь збудований: учитель підбирає методику, навчальний матеріал, заняття проводяться в аудиторного формі відповідно до розкладу [22, с. 11].

Зауважимо, що в разі *некерованого вивчення* всіх аспектів мови, зокрема, лексика і граматики, вивчаються виключно в комунікативній ситуації, при цьому вибір мовного матеріалу пов'язаний тільки з конкретним комунікативним завданням і конкретною мовною ситуацією, матеріал при цьому засвоюється за рахунок багаторазового повторення. Для успішного освоєння іноземної мови в разі некерованого вивчення важливе місце займає мотивація і комунікативні вміння учнів, оскільки вони повинні не тільки самостійно впоратися з реальною комунікативною ситуацією, але і «закріпити» отримані таким чином знання, для того щоб використовувати їх і надалі.

При *керованому вивченні* весь процес навчання заздалегідь спланований. Учитель складає навчальний план, вибирає навчальні посібники, методику навчання, теми і завдання і протягом усього процесу навчання супроводжує того, хто навчається. Крім того, при *керованому навчанні* мотивація багато в чому залежить від індивідуальних цілей учня, але також тісно пов'язана і з особистістю вчителя [22, с. 17].

Безумовно, кожен з методів вивчення мови має свої переваги і недоліки, проте наша робота присвячена керованому вивченню, тому постараємося розібратися, як можуть бути використані елементи некерованого навчання при вивченні іноземної мови під керівництвом вчителя.

Таким чином, при керованому вивченні вчитель підбирає лексичний і граматичний матеріал і формує вправи для опрацювання цього матеріалу, робота йде по заздалегідь заданим шаблоном, тобто ситуація спілкування не має відношення до вирішення реальної комунікаційної задачі, вона створена штучно. Це не дозволяє повноцінно сформувати вміння говоріння. У той час як при некерованому вивченні мови комунікаційна діяльність є первинною, на першому місці стоїть вирішення реального комунікативного завдання, а вибір лексики і граматики вже вторинний, тобто обумовлений комунікативним завданням. У зв'язку з цим виникає питання, як в умовах керованого вивчення мови ефективно формувати в учнів *комунікативну компетенцію* і як тренувати лексичні та граматичні вміння.

В першу чергу, за доцільне визначити відмінність між *говорінням як засобом навчання і говорінням як метою навчання*. У першому випадку мова йде про говоріння як інструменту для навчання різним аспектам мови: фонетика, лексика, граматики, за допомогою мови учитель пояснює новий матеріал, виправляє помилки і т. д. В даному випадку необхідно володіти мовою, щоб обрати правильний термін, коректно побудувати пропозицію. *Говоріння як цільова навичка* має на увазі формування навички монологічного та діалогічного мовлення. Мета навчання в цьому випадку – формування і розвиток навичок говоріння. *Говоріння як засіб* є інструментом для розвитку *говоріння як цілі* [22, с. 16].

Уміння говоріння грає вирішальну роль в *розвитку комунікативної компетенції* як глобальної мети навчання у викладанні іноземних мов. Х.-Ю. Крумм писав, що *комунікативна компетенція* стала метою навчання з початку 1980-х рр. З практичної точки зору це означає, що вміння говоріння, читання, аудіювання та письма стали

пріоритетними в рамках навчання іноземної мови і відсунули на другий план граматику і переклад [26, с. 20].

Згідно з цим визначенням *комунікативної компетенції*, основна увага більше не приділяється пошуку і виправлення помилок. Однак відомо, що спілкування більш успішно, якщо освоєна граматику. Тому виправлення помилок, робота над помилками в орієнтованому на спілкування навчанні іноземної мови повинні бути диференційовані. Наприклад, важливо використовувати відповідні умовні форми дієслова для вираження ввічливого прохання на англійській мові, щоб не дратувати співрозмовника прямою і грубістю. У той час як правильне вживання закінчень прикметників не має такого значення для ситуації комунікації. З цього можна зробити висновок, що одні граматичні помилки менш значущі для комунікації, а інші роблять істотний вплив на успішність спілкування. [18, с. 112].

Інтерактивна компетенція розширює поняття комунікативної компетенції, тому що вона включає не тільки вербальне, але і невербальне взаємодія співрозмовників. *Сценарій* – це опис конкретної мовної ситуації. Наприклад, один співрозмовник просить іншого про послугу. Для успішної комунікації потрібно враховувати культурні особливості, соціальний статус співрозмовника і т. д. (Наприклад, друзі спілкуються не так, як колеги або члени сім'ї) [17, с. 97].

Звісно ж ефективним являється використовувати поняття «*сценарій*» для формування вміння говоріння при керованому вивченні мови, оскільки основну увагу в даному випадку направлено на досягнення *комунікативної мети*. Ще однією перевагою використання різних сценаріїв на заняттях з іноземної мови є відсутність шаблонності, яке дозволяє враховувати інтереси та індивідуальні особливості учнів. Крім того, завдяки активному використанню мови навчаються можуть відпрацьовувати вивчену лексику і граматичні структури.

Сценарій може бути використаний в іграх, в інтерактивних заняттях – все це сприяє закріпленню мовного матеріалу [22, 23].

Спілкування в викладанні іноземних мов нерідко зводиться до того, що вчитель задає питання, а учень відповідає. Ця ієрархічна форма розмови є односторонньою і рідко зустрічається в реальності. Доцільно використовувати різні форми *інтерацій*; наприклад, групова і проектна робота спрямовані на формування інтерактивної компетенції. В рамках цих видів робіт учні і вчитель (учні і викладач) можуть виступати в різних ролях. Також учні соціально адаптуються: можуть вести діалог, вчитися толерантного ставлення до думок інших людей, розвивають критичне мислення і виробляють вміння коректної поведінки в конфліктних ситуаціях.

До формування і відпрацювання безпосередньо вміння *усного мовлення* вважається за необхідне використовувати «підготовчі» вправи. Не секрет, що вимова є важливою складовою успішної комунікації. Погана вимова може порушити або навіть зруйнувати процес спілкування, тому більше часу слід приділяти фонетичним вправам на заняттях [23].

При виборі конкретних вправ на тренування вимови, вчителю необхідно заздалегідь з'ясувати, які специфічні фонетичні відмінності існують між рідною мовою і іноземною мовою. Крім того, доцільно обирати вправи, які одночасно дозволяють вивчати лексику і граматику. Вибір цікавих і різноманітних вправ також позитивно впливає на рівень мотивації учнів.

Ще однією перешкодою на шляху до вільної мови є складність підбору потрібного слова, оскільки лексичний запас недостатній. В даному випадку є ефективним використовувати компенсаційні стратегії, які є невід'ємною частиною повсякденного спілкування і дозволяють підтримувати розмову, навіть якщо співрозмовник забув або не знає конкретного слова. Дані стратегії активно використовуються носіями

мови. Підбір слова для перекладу думки в мовну форму може значно ускладнити спілкування, саме тому систематичний розвиток «спонтанного» словникового запасу є однією з найважливіших передумов для розвитку вміння говорити іноземною мовою. Проте учні не можуть і не повинні активно використовувати в усному мовленні усі вивчені слова. Не випадково прийнято розрізняти *активний словниковий запас*, яким учні можуть вільно використовувати, і *пасивний словниковий запас*, який учні не можуть активно використовувати в мові, проте можуть розпізнавати і розуміти [25, с. 57].

Враховувати це відмінність між *активним і пасивним словниковим запасом* дуже важливо. Так, якщо учні мають активну словниковим запасом продуктивно, вони цілком здатні спілкуватися в повсякденних ситуаціях, тому при введенні нової лексики слід акцентувати увагу учнів на тих словах, які формують активний словниковий запас. При цьому видається більш ефективним вивчати лексику в контексті, а не ізольовано і безсистемно. Крім того, вважаємо, що на заняттях повинні вивчатися і стратегії вивчення нових слів.

Розвитку вміння говоріння також сприяють вправи, орієнтовані на структуру речення. Психологічні дослідження показали, що носії мови не будують пропозиції з окремих слів, а скоріше з'єднують словосполучення (фрази). Тому на заняттях має сенс виконувати вправи, в яких учні будують речення крок за кроком, відповідно до структури думки. Так, наприклад, учням можна дати вправи з незакінченими пропозиціями. Однак слід мати на увазі, що виконувати такі вправи необхідно з «наростаючим прискоренням».

Ще одним аспектом, який вимагає опрацювання, є вміння встановлювати і підтримувати комунікацію. В даному випадку учні вже не тільки відтворювати фрази і вирази, задані у вправі, а й самостійно вибудовувати процес комунікації.

Оскільки основною метою навчання при комунікативному підході до вивчення іноземної мови є формування вміння спонтанного і грамотного усного мовлення, можливість спілкуватися з носієм мови вкрай важлива. В цьому випадку під час навчання використовуються не штучно створені, а автентичні тексти, що містять елементи розмовної мови. Тільки так учні зможуть ефективно вибудовувати процес комунікації в реальному житті.

Особливо ефективним в умовах аудиторних занять є використання наступних типів обговорення: *обговорення «за» і «проти»; уточнююче обговорення*. В першому випадку необхідно вибирати проблеми, які будуть цікаві учням, тоді вони будуть брати участь в дискусії. Рекомендується формулювати тему коротко, оскільки це допоможе яскравіше показати контраст. Під час дискусії викладачу слід виправляти тільки ті помилки, які заважають розумінню змісту висловлення. При цьому викладач під час виступу учнів може виділяти для себе помилки, які найбільш часто зустрічаються і пізніше підбирати вправи, за допомогою яких можна провести роботу над помилками. У випадку з уточнюючим обговоренням, основною метою бесіди є розгляд ситуації і вироблення спільного рішення. В даному випадку доцільно використовувати рольові ігри, а також один із найефективніших методів навчання говорінню – *інтерв'ю*, в тому числі до підсумкового обговорення.

Смислова складова усного мовлення та її мовне вираження – ось ті аспекти, які відпрацьовуються за допомогою вищевказаних вправ. Також важливо використовувати вправи, що імітують реальність. В якості таких вправ можна використовувати *метод інтерв'ю*. Інтерв'ю можна проводити на уроках спонтанно, без тривалого планування. При цьому рекомендується описати окремі ролі на так званих рольових картах, тобто вказати час, місце, характеристику ролі, позначити проблемну ситуацію. В інтерв'ю від учнів потрібно багато: вони повинні

правильно інтерпретувати свої ролі, а також адекватно діяти в мовному і емоційному плані. Крім того, вони повинні вміти реагувати на спонтанні висловлювання, орієнтуватися швидко. Учні повинні враховувати культурний контекст і при цьому грамотно будувати свою промову іноземною мовою, враховувати лексичні, граматичні та особливості вимови мови, що вивчається одночасно.

Оскільки метод *інтерв'ю* максимально точно імітує ситуацію реального спілкування доцільно проводити їх якомога частіше, навіть якщо вони займають багато аудиторного часу. Використовуючи метод інтерв'ю можна імітувати ситуації, які можуть статися в реальному житті. Імітація повсякденних ситуацій допомагає учням краще справлятися з реальними ситуаціями.

При підготовці до інтерв'ю викладач повинен враховувати рівень володіння мовою і вибирати для учня відповідні ролі. В процесі проведення інтерв'ю слід пам'ятати, що головною метою є *мовна взаємодія*, а виправлення помилок в даному випадку відходить на другий план. Має сенс провести *рефлексію* з учнями після проведення інтерв'ю. Для максимального наближення до ситуації реального спілкування, учні повинні знати форми ввічливості та інші етикетні норми. Це допоможе зробити мова природною.

Наступний рівень навчальної комунікації – це взаємодія вчителя і учня на занятті: *невеликі діалоги на початку і в кінці заняття, питання-відповіді в ході уроку, рефлексії, а також спільне обговорення помилок.*

Аналіз дослідженої літератури показав, що розвиток вміння говорити іноземною мовою має бути цілеспрямованим, регулярним і структурованим, в іншому випадку робота не буде ефективною. Нами був представлений ряд вправ, спрямованих на розвиток різних аспектів усного мовлення. Важливою особливістю представлених вправ є відсутність необхідності закріплення вправ за певним рівнем володіння мовою відповідно до загальноєвропейської шкалою мовних

компетенцій, так як вони можуть бути використані в роботі з учнями з будь-яким рівнем мовної підготовки. Важливо тільки дотримувати порядок виконання вправ і підбирати зміст окремих вправ відповідно до мовного рівня учнів.

Підводячи підсумки вищесказаного ми маємо можливість стверджувати, що велика увага надається питанням формування комунікативної компетенції учнів у контексті сучасних європейських вимог. У зв'язку з цим передбачається розгляд питань, пов'язаних з формуванням мовних та мовленнєвих умінь, вивчення та зіставлення існуючих підходів та методів до навчання аспектів мови та видів мовної діяльності. Для ефективної роботи при навчанні говоріння варто згадати його основну мету – розвиток здатності учнів здійснювати усне мовленнєве спілкування в різноманітних соціально детермінованих ситуаціях, а також формування вміння спонтанного і грамотного усного мовлення.

Отже, виокремлюють основні типи мовної комунікації, а саме – діалогічне та монологічне мовлення. З вищесказаного можна зробити висновок, що діалогічне мовлення це жанр, що складається з регулярного обміну висловлюваннями-репліками, на мовний склад яких впливає безпосереднє сприйняття мовленнєвої діяльності співрозмовника, а монологічне мовлення – вид мови, який повністю або частково не пов'язаний (на відміну від діалогічного мовлення) з промовою співрозмовника у змістовному та структурному контексті. Монологічна мова, що має зовнішнього адресата, характеризується такими загальними ознаками, як наявність у ній звернень, а також займенників та дієслів другої особи, дієслів наказового способу та інших форм волевиявлення. Мовні типи монологу зумовлені властивими монологу комунікативними функціями (оповідання про подію, міркування, сповідь, самохарактеристика тощо). Підсумовуючи необхідно підкреслити, що сам принцип організації діалогічного

мовлення дещо інший, ніж принцип організації розгорнутих монологічних форм мови. У ній із самого початку бере участь фактор, що викликає порушення нормального граматичного породження – фактор контексту (ситуації). Аналізуючи відмінності в граматичній структурі діалогічного мовлення, можна побачити, що цей фактор у певному сенсі первинний по відношенню до механізму граматичного породження.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ІНТЕРВ'Ю НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЛІЦЕЇ

2.1. Етапи застосування методу інтерв'ю на уроках англійської мови в 9-11 класах

На сьогочасному етапі розвитку вітчизняної методичної думки основною структурною одиницею навчального процесу з іноземної мови – урок / заняття досліджується як «важкий акт контактування, головною метою і змістом якого є практичні навички у вирішенні завдань взаємодії між суб'єктами освітнього процесу, а головним способом, щоб досягти мети і оволодіння змістом слугують мотивовані комунікативні завдання різного рівня складності» [3, с. 146].

Вважається, що спілкування під час педагогічного навчання іноземної мови може бути не тільки *«одностороннім»*, але й *«багатостороннім»*. У першому випадку це організація навчального процесу, де переважатимуть фронтальні форми роботи, коли викладач запитує / спонукає учня до мовної діяльності – учень дає відповідь.

Стосовно *«багатостороннього»* спілкування можна відзначити, що для нього типовими формами роботи являються колективні і групові, де кожен учень має право проявити себе як самостійний і повновладний учасник певної діяльності [3, с. 117].

Саме під час організації *«багатостороннього»* спілкування на занятті англійської мови проходить взаємодія усіх учасників педагогічного процесу, формуються можливості для розкриття особистісного потенціалу кожного учня.

У практичній методиці сьогодні накопичено значний досвід організації мовного взаємодії на уроці іноземної мови. Саме тому, на

погляд Р. Мільруд, такі завдання дозволяють навчити учнів 9-11 класів ліцею практично користуватися іноземною мовою:

- взаємні експрес-опитування та *інтерв'ю* в навчальній групі,
- обмін інформацією,
- пошук своєї пари,
- прийняття групових рішень,
- координація спільних дій,
- дискусія «за правилами» та інші [4, с. 9].

Прикладом використання інтерв'ю на уроці англійської мови в 9-11 класах ліцею може послужити запропонований нами фрагмент методичної розробки, підготовлений на основі підручника О. Д. Карпюк для 11 класу. У сфері уваги – Модуль 2 підручника, в рамках якого учні знайомляться з такими темами, як «*Choosing a future profession*»; «*Choosing a career*»; «*My Choice*» [2].

Дана розробка може стати частиною профорієнтаційного уроку або ж засобом контролю навчальних досягнень учнів з теми.

Як і будь-який захід, **підготовка до проведення інтерв'ю складається з трьох етапів:**

- 1) *підготовчого* (в ході якого визначається тема, продумується ситуація, розподіляються ролі, підбираються і вивчаються додаткові матеріали по темі, виконуються, при необхідності, лексичні, граматичні, комунікативні вправи, розробляються критерії оцінювання);
- 2) *основного* (це сам хід заходу);
- 3) *заключного* (в ході якого здійснюється оцінювання та аналіз результатів, робляться висновки, вживаються заходи щодо коригування невдалих моментів).

1. *Підготовчий етап.* Тема інтерв'ю – «*Choosing a career*».

Особливістю даного інтерв'ю є те, що учням дістається не просто одна з двох ролей (інтерв'юєр або той, в кого беруть інтерв'ю), а обидві ролі відразу. При такому підході до організації інтерв'ю в процес будуть залучені всі учні.

Таким чином, кожен учень повинен буде виступити і в ролі того, у кого беруть інтерв'ю (готує промову про свою майбутню професію, намагається підібрати аргументи за і проти, обирає наочні і підручні матеріали для «входження» в образ) і в ролі інтерв'юєра (готується ставити питання про професії). Більш складне завдання встане перед учнями, якщо той, в кого беруть інтерв'ю виступатиме в ролі представника якоїсь професії, тобто вже працюючого і який має певний досвід.

Оскільки учні будуть працювати в парі, можна видати їм картки, в яких їх ролі будуть прописані (див. Таблицю 1).

Таблиця 1

Приклад картки

	Учень А		Учень В
роль 1	той, в кого беруть інтерв'ю	роль 1	інтерв'юєр
професія	Architect	професія	doctor
роль 2	інтерв'юєр	роль 2	той, в кого беруть інтерв'ю

Професію вони можуть вписати самі, вибравши її з тих, що були вивчені. Важливим моментом є готовність учасників переключитися з однієї ролі на іншу.

Інтерв'юєри готують питання про професії, яку збирається вибрати їх партнер по завданню. Питання повинні відповідати критеріям, які розробляє вчитель. Наприклад, має бути задано не менше

10 питань, з них 2 загальних, 1 розділовий, 1 альтернативний, 6 спеціальних. Питання повинні бути побудовані таким чином, щоб були охоплені як позитивні, так і негативні сторони професії. Це дасть можливість інтерв'юваному попрактикуватися у відстоюванні своєї точки зору і парирування контраргументів.

Для того щоб інтерв'ю було більш змістовним, перед інтерв'юваним ставиться завдання не просто сформулювати своє питання, але випередити його якоюсь інформацією (статистичними даними, результатами опитувань, цитатами тощо). При цьому від інтерв'юваного вимагається не просто відповісти на питання, але осмислити озвучену інформацію, сформулювати своє ставлення до неї, висловити свою реакцію (схвалення/несхвалення, згода/незгода, обурення та ін.).

На попередньому етапі учням самостійно або з учителем необхідно згадати і відпрацювати весь лексичний і граматичний матеріал, вивчений під час проходження першого модуля.

Відбір навчального матеріалу для даного інтерв'ю обумовлений вмістом обраного навчально-методичного комплексу і заявленої теми. Представлений список слів на тему «*Jobs and occupations*» містить назви досить поширених в побуті професій. З цього списку учень може обрати собі ту, яку представлятиме в інтерв'ю, див. Таблицю 2.

Після вибору однієї з професій, учасники інтерв'ю можуть обґрунтувати свій вибір, використовуючи наведені нижче слова і фрази. Почавши свою фразу зі слів «*The job I'd like to do should be ...*», учень обґрунтовує свій вибір професії.

Таблиця 2

Приклад картки *Jobs and occupations*

<i>Jobs and occupations</i>					
1)	<i>Accountant</i>	7)	<i>doctor</i>	13)	<i>Nurse</i>
2)	<i>Actor</i>	8)	<i>economist</i>	14)	<i>police officer</i>
3)	<i>Architect</i>	9)	<i>engineer</i>	15)	<i>scientist</i>
4)	<i>Chemist</i>	10)	<i>firefighter</i>	16)	<i>sports instructor</i>
5)	<i>computer programmer</i>	11)	<i>journalist</i>	17)	<i>teacher</i>
6)	<i>Designer</i>	12)	<i>lawyer</i>	18)	<i>Vet</i>

Наприклад: «*The job of an architect corresponds to my requirements*», див. Таблицю 3. Так само, вони будуть корисні інтерв'юєрам для створення власних питань.

Таблиця 3

Приклад картки *The job I'd like to do should be*

<i>The job I'd like to have should be ...</i>	
1) <i>favoured</i>	8) <i>well-paid</i>
2) <i>require working outdoors</i>	9) <i>giving the opportunity to cultivate your skills</i>
3) <i>require working with people</i>	10) <i>giving you some freedom of action</i>
4) <i>require working with your hands</i>	11) <i>dangerous</i>
5) <i>challenging</i>	12) <i>mostly done by men/women</i>
6) <i>giving a chance to travel</i>	13) <i>need a university education</i>
7) <i>rewarding</i>	

На даному етапі роботи над інтерв'ю учням буде необхідно згадати певні граматичні правила: *Word building (Nouns Naming Jobs)* та *General and special questions of Present Perfect*. Для цього вчитель може взяти ряд готових завдань з підручника або ж (при необхідності) самостійно скласти вправи для тренування. Наприклад, може бути дано завдання поставити якнайбільше різних питань до пропозиції (*Ask as many questions as you can*).

Нижче наводяться вправи, які можуть бути використані для відпрацювання навичок словотворення, вміння запитувати інформацію, вміння використовувати мовні кліше.

У вправі №1 запропоновано завдання, яке вимагає від учнів згадати утворення назв різних професій. Воно спрямоване на повторення і закріплення теми «*Word building (Nouns Naming Jobs)*».

Exercise 1. Divide all the names of occupations and jobs below into three columns according to their structure.

Tour, teach, invent, govern, guitar, archeology, journal, sail, direct, drive, meteorology, conquer, explore, novel.

Дані треба занести в таблицю 4.

Таблиця 4

Картка для заповнення

<i>-or</i>	<i>-er</i>	<i>-ist</i>
	<i>teacher</i>	

Одним з найважливіших критеріїв оцінки підготовленості учнів до інтерв'ю буде їх вміння ставити запитання. У представленій нижче вправі № 2 необхідно поставити якнайбільше питань, використовуючи певний граматичний час. Метою вправи є відпрацювання всіх видів питань в англійській мові.

Exercise 2. Using Present Perfect ask as many questions as it is possible.

1) *Very frequently firefighters risk their lives, extinguish fires in giant buildings.*

2) *The architect of the project is a favorite Irish artist John Brown.*

3) *Kate sought the suggestions of her own sports instructor at the Sportlife Sports Center.*

4) *This builder always takes on a lot of work.*

Клішовані фрази – важливий аспект проведення інтерв'ю. Вони включають готові мовні одиниці для вираження різних розумових дій і реакцій (*agreement/disagreement, disapproval, persuasion, expressing surprise, to refuse, making suggestions, expressing preferences, introducing a point, asking for an opinion, asking for clarification, asking for more detailed information*).

Відбір кліше проводиться вчителем в залежності від цілей і завдань інтерв'ю і рівня знань учнів. Використання кліше стає одним із критеріїв оцінювання якості підготовки учня. Оскільки дане інтерв'ю проходить у формі рольової гри, представлені кліше наділені ще більшою значимістю, оскільки вони можуть допомогти учням правильно оформити свої ролі, наприклад, див. Таблицю 5.

Таблиця 5

Приклад заповнення

<i>Opinion phrases</i>	<i>Giving examples, facts</i>
<i>I have a delude to think like this. It amazes me. Well, my own feeling is like it. I firmly believe that.</i>	<i>Let me give you a quick example. Give me a chance to explain to you what I want to say. No one hesitates in this one. There is a widespread belief about this.</i>

Після відпрацювання необхідного матеріалу учні починають роботу з підготовки питань, а також ретельно вивчають особливості «своєї» професії. Обов'язковою умовою має стати висловлення власної думки, пояснення зробленого вибору.

Зразкові варіанти питань відповідно до обумовлених заздалегідь критерій (див. вище) можуть виглядати наступним чином:

- **General questions** 1) *Do you know the requirements for this profession?* 2) *Would you really like to be a doctor?*
- **Alternative question** 1) *Would you like to treat people or animals?*

- *Tag-question* 1) *This type of job is very popular and prestigious, isn't it?*
- *Special questions* 1) *What profession would you like to choose in the future?* 2) *What information do you know about this profession?* 3) *Is this profession popular? Why?* 4) *How many hours should a working day last?* 5) *What education is needed for this profession?* 6) *What salary would you like or can you get?*

Підготовка до проведення інтерв'ю як заключного заходу щодо досліджуваної теми може бути здійснена на попередніх йому уроках. Тоді матеріал буде освоюватися поступово і цілеспрямовано, з орієнтуванням на кінцеву мету – урок або його частину у форматі інтерв'ю.

2. Основний етап.

Основним етапом є сам хід заходу. Учні виступають в відведених їм ролях, вчителю відводиться роль спостерігача. Він не втручається в хід інтерв'ю, а лише визначає чергування ролей в парах і зміну пари.

Завдання вчителя на даному етапі – моніторинг ситуації в цілому: він задає позитивний емоційний фон для заходу, фіксує допущені помилки, визначає відповідність роботи учнів розробленими критеріями, виявляє сильні і слабкі сторони кожного учасника. Для зручності оцінювання якості представлених інтерв'ю вчителю можна порекомендувати скласти картки, в яких будуть прописані критерії, і де він буде фіксувати все, що вважатиме за необхідне.

3. Заключний етап.

На цьому етапі відбувається оцінка виконання завдання відповідно до критеріїв, аналіз результатів, розробка коригувальних заходів. Обов'язково всі допущені помилки повідомляються учням. При цьому робити це рекомендується на наступному уроці, щоб не позбавити учнів позитивних емоцій, отриманих в ході заходу. Підкреслимо, що кількість

критеріїв визначається учителем ще на підготовчому етапі. Окремо прописуються знання граматики і лексики, володіння фонетичної стороною мови (адекватне синтагматичне членування висловлювань, паузація, емоційність, вимова відповідно до норм мови, що вивчається), компетентність в області обраної професії (знання фактичного матеріалу), грамотне використання кліше, доречне включення додаткового матеріалу (цитати, висловлювання, статистичні дані та ін.).

Як бачимо, використання прийому інтерв'ю (навіть якщо це лише його фрагмент, а не цілий урок, достатньо копійки, і не завжди його використання допустиме в повному обсязі. Проте незважаючи на те, що прийом інтерв'ю включають до одного з етапів уроку як самостійну комунікативну інтерактивну вправу, це дасть дозвіл зробити процедуру навчання і найбільш захоплюючою, і більш ефективною, посилить мотивацію учнів, а також виховає в них здатність не боятися говорити на мові, яку вони вивчають.

Метод інтерв'ю об'єднує в собі такі елементи, які стають особливо вартісними при навчанні говорінню в його діалогічній й монологічній формах. Розгорнуте інтерв'ю, в якому передбачається вставлення монологічних блоків (роздумів, міркувань), поступово переростає в бесіду, яку можна присвятити одній темі, або декілька темам одночасно. І, не варто забувати, що методу *інтерв'ю* властивий ігровий характер, а це наймовірно важливо при навчанні іноземним мовам.

З точки зору навчального завдання інтерв'ю встановлює перед кожним учасником умови, яких необхідно дотримуватися, в іншому разі інтерв'ю (бесіда) просто не відбудеться. Інсценування інтерв'ю дозволить учням навчитися ставити запитання, питати необхідну інформацію, з'ясувати подробиці, що робить спілкування однозначно ефективним та результативним [19].

Використання методу інтерв'ю на заняттях англійської мови або в якості позаурочної форми діяльності, безперечно, буде мати певні

сподівані результати в плані розвитку комунікативних здібностей старшокласників ліцею і дасть їм можливість відчутти себе повноцінними учасниками іншомовної комунікації.

Інтерв'ю, безсумнівно, відноситься до набираючих все більшої популярності інтерактивним методам, тому що як і в тій чи іншій формі, всі без винятку учні беруть участь у процедурі навчання, а участь вчителів зводиться до мінімуму. Учні в спільній навчальній діяльності набувають нові знання та ідеї, обмінюються ними.

Підсумовуючи результати, в аспекті розробки науково обгрунтованих організаційних форм та засобів педагогічної діяльності, спрямованих на формування навичок комунікації іноземною мовою, нами було проведено дослідження, об'єктом якого є процес комунікації на уроках іноземної мови в ліцеї, предметом якого є метод інтерв'ю.

Таким чином, підготовка до проведення інтерв'ю складається з трьох етапів: підготовчого (має дослідницький характер; визначається тема, продумується ситуація і т.д), основного (розігрування інтерв'ю згідно з заданими критеріями і сюжетом) та заключного (підведення підсумків, аналіз результатів).

У процесі дослідження було використано методичні рекомендації для вчителів іноземної мови за процедурою проведення інтерв'ю. Нижче подані деякі з них:

1. Етап підготовки (вчитель формулює теми для інтерв'ю, готує матеріал для учнів).
2. Етап пояснення (перед початком виконання завдання (складання інтерв'ю) вчитель дає учням чіткі інструкції: роз'яснює цілі та завдання завдання, час виконання, очікуваний результат).
3. Етап проведення (перед початком проведення інтерв'ю учні під керівництвом вчителя повторюють лексико-граматичний матеріал з пройденої теми, оскільки інтерв'ю виходить з раніше вивченому мовному матеріалі. Далі учні приступають до виконання завдання.

Якщо ця робота ведеться в класі, то вчителю на уроці відводиться консультативна роль, він спостерігає за перебігом навчального процесу та за необхідності допомагає учням у підготовці до проведення інтерв'ю (складання плану інтерв'ю, формулювання питань та можливих відповідей).

4. Етап презентації (учні представляють інтерв'ю).
5. Етап аналізу та узагальнення. Вчитель разом з учнями підбиває підсумки проведення інтерв'ю, аналізує помилки, формулює рекомендації для подальших інтерв'ю.

Результати контрольної діагностики та статистичної обробки експериментальних даних дозволили зробити висновок про ефективність використання комунікативного методу інтерв'ю при навчанні іноземної мови.

2.2. Методичні рекомендації з навчання англійськомовного говоріння учнів ліцеїв шляхом використання методу інтерв'ю

Як приклад використання методу інтерв'ю на уроці англійської мови ми пропонуємо розробку, яку можна долучити до вивчення проблем навколишнього середовища в рамках шкільної програми. У підручнику О. Д. Карпюк в Модулі 6 «*Is the Earth in Danger?*» учні 10 класу знайомляться з матеріалом «*Use Less Stuff!*» (*Eliminate waste & protect the environment*) [11, с. 64].

У якості додаткового матеріалу до теми пропонується взяти автентичну розповідь «*What can I do to help reduce air pollution?*», яка знаходиться у вільному доступі в системі Інтернет та може бути використана в навчальних цілях.

На попередньому етапі підготовки до проведення інтерв'ю необхідно ретельно вивчити сам текст і пропрацювати лексику в різних тренувальних вправах. Значну допомогу тут може надати виконання

завдань, заснованих на певній моделі комунікативної ситуації, що імітує реальну ситуацію спілкування. Застосування подібної моделі на даному етапі роботи допоможе учням усвідомити свої мовні можливості та навчитися комбінувати раніше вивчений мовний матеріал без підготовки [13, с. 437].

Отже, важливою умовою успішного інтерв'ю стає знання учнями змісту тексту (або декількох текстів, об'єднаних спільною темою) і володіння ними лексичним матеріалом, який вони повинні вміти вільно вживати при побудові власних висловлювань. Лексика (слова і вирази), представлена в згаданому вище тексті, досить цікава і актуальна:

- *To insulate (e.g. your flat);*
- *To switch to (e.g. low-energy lamp);*
- *To cut (e.g. the littering, the car, a daffodil, the chemicals, etc);*
- *To cut out (e.g. garden waste, garden bonfires);*
- *Chemicals that cause cancer (e.g. carcinogen);*
- *Benzopyrene;*
- *To suck (e.g. dust, waste);*
- *To garden (e.g. biologically, ecologically, naturally, organically);*
- *To spray smth onto* і т. д.

На цьому ж етапі рекомендується опрацювати ключові для теми поняття: так звані the 3 Rs (*reduce, reuse, recycle*). Учні повинні мати чітке уявлення про те, з якими об'єктами, які сприймалися більшістю людей як сміття або мотлох, вживається кожен із зазначених дієслів. Для цього пропонується виконати вправу, яка спрямована на відпрацювання поєднання дієслів *reduce, reuse, recycle* з іменниками. Завдання може бути сформульовано таким чином: *Fill out the table below. Think about what substances or things need to be recycled, reused or reduced?* У таблиці нижче дано готові варіанти. Учнім пред'являється порожня таблиця і

мікс зі слів і виразів, з якими вони будуть працювати. Таблиця може бути доповнена і власними варіантами:

<i>recycle</i>	<i>reuse</i>	<i>reduce</i>
<i>textiles</i>	<i>old napkins</i>	<i>quantity of water that we use</i>
<i>paper</i>	<i>jars and bottles</i>	<i>power consumption</i>
<i>wood</i>	<i>plastic bags</i>	<i>combustion of coal and fuel</i>
<i>construction garbage</i>	<i>water</i>	<i>garbage</i>
<i>plastic</i>	<i>old napkins</i>	<i>paper spending</i>
	<i>wastes and clothes</i>	<i>using cars</i>
	<i>shoeboxes</i>	<i>overpacking</i>

Окрім нової лексики, учням пропонується освоїти перелік мовних кліше, які допоможуть їм правильно оформити свої ролі, наприклад.

Кліше відбираються вчителем виходячи з планованих цілей уроку і рівня підготовки учнів. Обов'язкове використання запропонованих кліше є ще однією важливою умовою для проведення уроку-інтерв'ю. До них можна додати вирази, що додають мові емоційність, що дозволить учням звучати англійською мовою природніше і невимушено (наприклад, вигуки *Oh! Alas! Gosh!*).

Дуже відповідальним і важливим етапом організації і проведення уроку-інтерв'ю є розподіл ролей: призначення / вибір інтерв'ююваного / інтерв'ююваних і тих, хто буде брати інтерв'ю – інтерв'юєрів. Варіанти, звичайно ж, можуть бути різними. Тут визначальну роль будуть грати особливості вихідного тексту (форма його побудови, наявність персонажів та ін.). Оскільки в нашому випадку вихідний текст носить інформативно-рекомендаційний характер (в ньому позначені причини забруднення повітря і представлені деякі способи змінити ситуацію на краще), одним з можливих підходів може стати вибір кількох (наприклад, двох) експертів з обговорюваної проблеми. Інші учні

можуть виступити в ролі журналістів або активістів-захисників навколишнього середовища.

<i>Introducing the theme / topic</i>	<i>I heard a few days earlier that ...;</i> <i>Someone says that ...;</i> <i>Did you hear that...;</i> <i>I read somewhere that...</i>
<i>Expressing anxiety</i>	<i>That's (simply / absolutely) terrible / preposterous / reckless;</i> <i>That's (actually / so) awful / brutal / shocking / disgusting;</i> <i>Don't even think about it!</i> <i>It's / that's not worth worrying about!</i>
<i>Expressing expectation / hope</i>	<i>Well, I'd like to think (that) they can do something before it's too late;</i> <i>With any luck maybe all is not lost;</i> <i>I trust (that) there is still a little hope</i>

Далі йде безпосередньо сама підготовка до інтерв'ю: учні готують питання, спираючись на зміст тексту і особисті думки; беруть інтерв'ю, ретельно вивчають текст-основу: інформація, представлена в ньому, повинна стати відправною точкою їх відповідей. При формулюванні відповідей інтерв'юювані повинні обов'язково висловити свою думку.

Нижче даються приблизні варіанти питань, складені за змістом тексту підручника і підібраного до нього додаткового тексту:

- *What human activities affect the environment?*
- *What do you think is the principal source of environmental pollution?*
- *What can you do to help reduce this impact?*
- *Can you describe the main reasons for air contamination?*
- *What do you know about the three Rs?*

- *Why is international cooperation necessary to solve exogenous problems?*
- *What are the consequences of exogenous contamination?*
- *In our generation, there is a large amount of data about global warming. How can one find a solution to this difficulty?*
- *What is the cause of the drought problem?*
- *Can you list the main environmental challenges?*
- *What should be done to involve others so that they understand the importance of this issue?*
- *What types of pollution can you remember? What are you doing in order not to litter the ecology of our planet?*
- *Do you know about such a concept as eco-positive? Does this help not to bring our planet to disaster?*
- *In autumn and spring, when people kindle fires and burn household waste, everyone becomes an eyewitness to the fact that together with the smoke, many different toxic substances enter into the air. How do you think knowing that it affects the atmosphere?*
- *Cars became a popular means of transportation. Do you have a car? Don't you think cars contribute to air pollution?*
- *Almost every day, each of us goes to the store for groceries, clothes, etc. Very often, bright packaging attracts us. They provoke us to make all sorts of unnecessary purchases. Having purchased a product with this beautiful packaging, we throw it away. How can we recycle this waste? What is the way out of this situation?*
- *Do you agree with the statement that we all need to reduce the amount of paper we use? And how will this affect the ecological situation of our planet?*

Хотілося б звернути увагу на той факт, що інтерв'юєр може задати питання, попередивши його якоюсь довідковою, статистичною

або іншою інформацією, розширивши таким чином «робочий простір». Він, наприклад, може супроводжувати своє питання власною точкою зору на проблему або опертися на думку громадськості. Такий діалог буде виглядати більш цікавим і наближеним до реальності.

Інтерв'юєр має право задати питання, не порушене прямо в тексті, але має відношення до основної вивченої теми. В цьому випадку ми отримуємо розширений варіант інтерв'ю, що дозволяє більш ґрунтовно і детально висвітлити проблему. Одночасно учні виявляють більшу частку самостійності і спонтанності в ході уроку.

При розподілі ролей можна також поставити певні умови. Наприклад, позначити, що кожен учасник повинен будувати свою тактику спілкування виходячи з того, що він відстоює позицію, обумовлену заздалегідь. Ця позиція не обов'язково збігається з його особистим ставленням до обговорюваних проблем (вона навіть може виявитися прямо протилежною). Припустимо, учень повинен виступити затятим прихильником персональних автомобілів, незважаючи на очевидну шкоду, якої вони завдають довкіллю, хоча насправді він може за своїм сприйняттям ставитися до так званих «зелених» і вважати, що набагато корисніше і безпечніше користуватися громадським транспортом.

Проведення уроку-інтерв'ю передбачає використання деяких атрибутів (бейджиків з іменами учасників, роздаткові матеріали, мікрофони та ін.), які дозволяють наблизити розігрується ситуацію до реальної і внести в захід елемент гри. Роль вчителя в ході такого уроку - це роль спостерігача.

Як і будь-яка нетрадиційна форма проведення уроку *урок-інтерв'ю* після його завершення повинен бути проаналізований, прокоментований і оцінений. При цьому не можна не погодитися з рекомендацією відомих нам авторів, як Н. Гальскова і Н. Гез, що після проведення рольової гри «психологічно більш підходящою роботою ... є обмін думками про її

успішності, про труднощі і найбільш вдалих моментах» [5, с. 221].

Аналіз помилок, таким чином, краще відкласти до наступного заняття, щоб не зіпсувати почуття задоволення учнів від застосування знань на практиці. В іншому випадку можна підірвати мотивацію до вивчення іноземної мови, відбити бажання в подальшому брати участь в подібних проектах.

Критерії оцінювання інтерв'ю визначає вчитель. Він може враховувати, наприклад, кількість заданих питань, рівень складності питань, розгорнення реплік-відповідей, використання / невикористання мовних кліше, відповідність питань заданій темі, володіння основним і додатковим матеріалом (фактичною інформацією), емоційність мови, вміння висловити власну думку, наявність аргументації, знання лексики, відповідність комунікативному завданням тощо.

Інтерв'ю можна рекомендувати до використання на старшому етапі навчання англійської мови в ліцеї. Застосування даного інтерактивного методу на уроці дозволяє не тільки проконтролювати рівень володіння учнями досліджуваною мовою, а й організувати сам процес оволодіння їм: удосконалити діалогічні навички, майстерність будувати несподівані висловлювання, відповідно до реплік співрозмовника, здатність виражати емоції за допомогою іноземної мови. Підготовка до інтерв'ю сприяє активізації індивідуальної самостійної діяльності учнів, в той час як безпосередню участь в заході згуртовує учнівський колектив, вчить роботі в групі, допомагає освоїти певні ролі і відчутти себе більш впевнено в якості учасників комунікації.

Крім того, нам було цікаво дізнатися, чи використовують метод інтерв'ю на своїх уроках вчителі англійської мови в ліцеї.

Для цього було проведено анкетування, метою якого було з'ясувати, які форми спілкування використовуються на уроці, як визначається вибір теми спілкування, коли організовується спілкування

на уроці, чи використовується інтерв'ю на уроці і чи подобається учням цей прийом.

Результати анкетування показали наступне:

– Найчастіше на уроці використовуються такі форми спілкування як: розповідь (100%), опис (100%), дискусія (100%). Дуже рідко використовується інтерв'ю (28%), драматизація (10%), рольова гра (7%).

– Як організовується вибір теми спілкування? Як правило, вчитель сам пропонує тему для інтерв'ю (63%), і вона пов'язана з темою підручника. У 22% випадків учитель надає право учням вибрати тему. Як правило, спілкування організовується в середині уроку (71%), рідше в кінці (17%), і дуже рідко учні спілкуються на початку уроку (12%).

– З сказаного випливає, що досить багато часу уроку відводиться на спілкування (61%), зовсім не спілкуються на уроці тільки 6% учнів, і мало спілкуються 33% учнів.

– Дуже сумно, що тільки 28% учнів відповіли, що вчитель використовує на уроці прийом інтерв'ю. І, отже, тільки 28% учнів подобається використання інтерв'ю на уроці, і 72% відповіли, що їм не подобається використання інтерв'ю на уроці, тому що вони просто не знають що це таке.

Отже, запропоновані нами методичні розробки фрагментів уроків з англійської мови із використанням методу інтерв'ю демонструють ефективність використання комунікативного методу, результат якого залежить від якісної та ретельної підготовки до інтерв'ювання як з боку вчителя, так і з боку учнів. На етапі розподілу ролей учнями використовуються деякі атрибути (бейджики з іменами учасників, роздаткові матеріали, мікрофони та ін). На попередньому етапі підготовки до проведення інтерв'ю учням була повідомлена тема та представлений певний лексичний матеріал з теми, яким вони на момент

проведення інтерв'ю вже вільно володіють. Учні опрацюють ключові для теми поняття: так звані the 3 Rs (*reduce, reuse, recycle*). Учні повинні мати чітке уявлення про те, з якими об'єктами, які сприймалися більшістю людей як сміття або мотлох, вживається кожен із зазначених дієслів. Для цього пропонується виконати вправу, яка спрямована на відпрацювання поєднання дієслів *reduce, reuse, recycle* з іменниками (*Fill out the table below. Think about what substances or things need to be recycled, reused or reduced?*).

Окрім нової лексики, учням було запропоновано освоїти перелік мовних кліше, які допоможуть їм правильно оформити свої ролі. Далі йде безпосередньо сама підготовка до інтерв'ю: учні готують питання, спираючись на зміст тексту і особисті думки; беруть інтерв'ю, ретельно вивчають текст-основу. Даний фрагмент уроку пропонує учням приблизні варіанти питань, складені за змістом тексту підручника і підібраного до нього додаткового тексту. Інтерв'юєр має право задати питання, не порушене прямо в тексті, але має відношення до основної вивченої теми. На останньому (заключному) етапі вчителем підводяться підсумки уроку-інтерв'ю, де відповіді учасників прокоментовані і оцінені.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило дійти низки висновків.

Інтерв'ю у широкому значенні розглядається як комунікативний метод навчання іноземних мов. У вузькому значенні окремо взяте інтерв'ю є комунікативною вправою у формі інтерактивної гри, яка може реалізовуватися у формі діалогу чи полілогу на основі зазначеного сюжету в рамках певної теми. Інтерв'ю передбачає поділ ролей (*інтерв'юер* та *учень, у якого беруть інтерв'ю*) з подальшою самостійною підготовкою до виконання ролі. Метод інтерв'ю застосовується для навчання учнів говоріння та дозволяє сформуванню в них умінь, необхідних в ситуаціях реального спілкування. *Урок-інтерв'ю* – це досить складна форма організації навчального процесу, що дозволяє реалізувати комунікативний підхід до навчання іноземної мови. Однак це саме та форма, яка дає можливість наблизити процес навчання до умов реального спілкування.

Інтерв'ю об'єднує в собі елементи, які дозволяють навчити говоріння в його діалогічній і монологічній формах. Розгорнуте інтерв'ю передбачає включення монологічних блоків (роздуми, міркування), поступово воно перетворюється в *бесіду*, яку можна присвятити одній темі, або декільком темам одночасно. Метод інтерв'ю є комунікативно направленим: учні вчаться не тільки говорити, а й працювати в команді, реалізовувати певні мовні дії. Метод *інтерв'ю* дозволяє не тільки проконтролювати рівень володіння учнями іноземною мовою, а й розвинути комунікативні навички, вміння будувати спонтанні висловлювання, відповідні репліки, здатність виражати емоції іноземною мовою.

Інтерв'ю класифікують за такими ознаками: *за ступенем формалізації* (стандартизоване, або формалізоване, інтерв'ю; вільне або нестандартизоване інтерв'ю, а також напівстандартизоване, або

сфокусоване, інтерв'ю); *за стадією аналізу / дослідження* (попереднє або первинне інтерв'ю; основне інтерв'ю та контрольне інтерв'ю); *за кількістю учасників* (індивідуальне інтерв'ю; колективне (групове) інтерв'ю; масове інтерв'ю).

Керуючись наведеними вище класифікаціями, було виділено такі різновиди методу інтерв'ю: *guided interview* (кероване інтерв'ю); *focused interview* (сфокусоване інтерв'ю); *depth interview* (глибинне інтерв'ю). *За змістом* виділяють документальні інтерв'ю та інтерв'ю думок.

На уроках іноземної мови використання інтерв'ю необхідно для створення ситуацій, подібних реальним, застосування методу інтерв'ю розвиває навички та вміння *читання, говоріння, аудіювання та письма*.

Однією з головних цілей у викладанні іноземних мов є формування комунікативної компетенції учнів, яке відбувається в процесі спілкування. Саме через це однією з основ навчання іншомовного говоріння є урахування всіх аспектів говоріння.

У рамках комунікативного підходу в нашому дослідженні було запропоновано використовувати такі **прийоми**: спілкування в рамках певного контексту; складання діалогу з розрізнених реплік; наповнення та завершення діалогу; покрокове складання діалогу; складання діалогів по опорним сигналам; письмове складання діалогів. Під час вивчення даної проблеми ми визначили, що вивчення мови може бути керованим (*tutored language acquisition*); некерованим (*untutored language acquisition*).

Проведене дослідження дозволило визначити відмінність між говорінням як засобом навчання (мова йде про говоріння як інструменту для навчання різним аспектам мови: фонетика, лексика, граматики, за допомогою мови учитель пояснює новий матеріал, виправляє помилки і т. д.) і говорінням як метою навчання (формування і розвиток навичок говоріння). Говоріння як засіб є інструментом для розвитку говоріння як

цілі, а вміння говоріння грає вирішальну роль в розвитку комунікативної компетенції як глобальної мети навчання у викладанні іноземних мов.

До формування і відпрацювання безпосередньо вміння усного мовлення було наведено у приклад використання таких інтерактивних понять: інтеракція, інтерактивна компетенція та сценарій, обговорення «за» і «проти», уточнююче обговорення, невеликі діалоги на початку і в кінці заняття, питання-відповіді в ході уроку, рефлексії, а також спільне обговорення помилок та ін.

У роботі описано основні етапи підготовки до проведення інтерв'ю: *підготовчий, основний, заключний*.

Нами розроблено методичні рекомендації з формування навичок говоріння засобом метода інтерв'ю, які включають розробку фрагмента уроку «*What can I do to help reduce air pollution?*». Сформульовано орієнтовні варіанти питань, складені за змістом тексту підручника і підібраного до нього додаткового тексту, наприклад: *What human activities affect the environment? What do you think is the principal source of environmental pollution? What can you do to help reduce this impact?*

У дослідженні наведено результати опитування учнів, проведеного нами задля отримання відомостей про те, які форми спілкування активно використовуються на уроках англійської мови в ліцеї. Результат даного експерименту показав, що вчителями рідко використовується даний інтерактивний метод. На противагу інтерв'ю частіше застосовуються розповідь, оповідь та дискусія.

Перспективи подальшої роботи у рамках даної теми передбачають розробку методики застосування інтерв'ю на уроках англійської мови у закладах загальної середньої освіти інших типів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева С. Ю. Использование интерактивных методов и приемов на современном уроке английского языка. *Молодой ученый*. 2016. № 7.5. 34-35 с.
2. Карпюк О. Д. Англійська мова: підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти. Рівень стандарту. Тернопіль, Астон : 2019. 256 с.
3. Бирюкова О. А., Саушкина А. И. Метод интервью на уроке английского языка как средство развития навыков говорения (старшая ступень обучения). *Научное обозрение*. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/metod-intervyu-na-uroke-angliyskogo-yazyka-kak-sredstvo-razvitiya-navykov-govoreniya-starshaya-stupen-obucheniya> (дата обращения: 03.04.2021).
4. Бирюкова О. А., Семенова Д. В. Обучение говорению в старших классах: метод интервью на уроке английского языка. *Научное обозрение*. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/obuchenie-govoreniyu-v-starshih-klassah-metod-intervyu-na-uroke-angliyskogo-yazyka> (дата обращения: 03.10.2021).
5. Гальскова Н. Д., Гез Н. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика : учеб. пособие для студ. линг. ун-тов и фак. ин. яз. высш. пед. учеб. Заведений. Изд. 2-е, испр. Академия, 2005. 336 с.
6. Диомидова Г. С. Ролевая игра на уроках иностранного языка. *Социальная сеть работников образования «Наша сеть»*. URL : <http://nsportal.ru/shkola/inostrannye-yazyki/library/2012/02/12/rolevaya-igra-naurokakh-inostrannogo-yazyka> (Дата обращения: 17.09.2021).
7. Зуброва О. А., Суміна А. А. Формування комунікативної компетентності на уроках англійської мови з використанням прийому інтерв'ю. *Problems and tasks of modern science and practice. Abstracts of IX*

International Scientific and Practical Conference. Bordeaux, France 2021. С. 294-298.

8. Каштанова И. И., Некрасова И. И. Обучение устной речи на основе модели коммуникативной ситуации в средней общеобразовательной школе: *Теория и практика современной науки*. 2016. № 6-2 (12). С. 733–738.

9. Колесникова И. Л., Долгина О. А. Англо-русский терминологический справочник по методике преподавания иностранных языков : справ. пособие. Дрофа, 2008. 431 с.

10. Копытько С. В. Метод интервью в практике преподавания русского языка как иностранного в неязыковом вузе. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. 2015. № 10 (52). Ч. II. С. 109–114.

11. Лысикова И.В. Интенсивное обучение диалогической речи в школе с углубленным изучением английского языка. *Иностранные языки в школе*. 2013. № 5 С. 27–32.

12. Миньяр-Белоручев Р. К. Методический словарь. Толковый словарь терминов методики обучения иностранным языкам. Стелла, 1996. 144 с.

13. Настольная книга преподавателя иностранного языка: справ. Пособие. 9-е изд., стер. / Маслыко Е. А., Бабинская П. К., Будько А. Ф., Петрова С. И. Минск : Высш. школа, 2004. 522 с.

14. Мильруд Р. П. Современный методический стандарт обучения иностранным языкам в школе. *Иностранные языки в школе*. 1996. № 1. С. 5–12.

15. Науменко У. В. Інноваційні методи навчання англійської мови у вищій школі в умовах модернізації. *Young Scientist*. 2018. № 3.1 (55.1). С. 118–122.

15. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. 2-е изд. Просвещение, 1991. 223 с.

16. Пассов Е. И., Кузовлева Н. Е. Основы коммуникативной теории и технологии иноязычного образования: метод. пособие для преподавателей русского языка как иностранного. Русский язык. Курсы, 2010. 568 с.
17. Практический курс методики преподавания иностранных языков: английский, немецкий, французский / П.К. Бабинская, Т.П. Леонтьева, И.М. Андреасян и др. Минск: ТетраСистемс, 2006. 288 с.
18. Скалкин В. Л. Обучение диалогической речи. Киев: Радянська школа, 1989. 158 с.
19. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам: базовый курс. АСТ: Астрель, 2010. 298 с.
20. Суворова Н. А. Интерактивное обучение: новые подходы : NaszaBalota : database. URL : <http://balota2.narod.ru/index.html>. – (Дата обращения: 17.09.2021).
21. Суміна А. А. Інтерв'ю як метод навчання іноземної мови. *Магістерські студії. Альманах*. Вип. 21. 2021. Херсон. ХДУ, 2021. С. 112-113.
22. Тарнопольський О. Б., Кабанова М. Р. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі : підручник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 256 с.
23. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: навчальний посібник. Київ : Фірма «Інкос», 2006. 248 с.
24. Хильченко Т. В. Использование интерактивных методов и приемов на современном уроке английского языка. *Вестник Шадринского гос. пед. ун-та*. 2014. № 1 (21). С. 90–96.21.
25. Шевчук П., Фенрих П. Інтерактивні методи навчання : навч. посіб. Щецін: Вид. WSAP, 2005. 170 с.

26. Krumm H.-J. Kommunikationsfähigkeit – kommunikative Fertigkeiten (Aktuelles Fachlexikon). *Fremdsprache Deutsch*. Nr. 14/1996. 20–32 S.

27. Zertifikat Deutsch. Lernziele und Testformalt. Frankfurt-am-Main.: Weiterbildungs-Testsysteme. GmbH, 1999. 47 S.